

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.
Concurese, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

POZIE BISERICĂȘCĂ-ȘCOLĂȘTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Predică.

(Pentru timpul de războiu).

...Iată secerișul este mult,
iar lucrătorii puțini! Matei
IX. 37.

Iubiților creștini!

Mântuitorul nostru Hristos umblând printre popoare, pentru a împărți darul binefacerilor Sale vindecătoare, după cum este scris în sfânta evanghelie, știm că între altele multe, a vindecat pe cel slăbănog, a înviat pe fata lui Iair; a dat sănătate femeiei care suferise de curgerea sângelui; a dat vedere orbilor, a dat grai mușilor, — cu un cuvânt, a »vindecat toată boala și neputința dintre popor«.

»Văzând Isus popoarele i-s'a făcut milă de ele, că erau supărate și lăpădate, că oile ce nu au păstor. Atunci a zis învățăceilor săi: *Iată secerișul este mult, iar lucrătorii puțini!*« Pătruns de grija sfântă părintească, nu s'a mulțumit numai cu atât, ci pentru a putea ajunge darul său la toate popoarele »supărate și lăpădate«, a dat putere la cei 12 apostoli, trimițându-i cu povește și îndemnuri la muncă sufletească între popoare. Aceste cuvinte ale Domnului Hristos, ne vine în minte și nouă acum, când cu nerăbdare ne apropiem de secerișul atât de mult așteptat, lucrul cel mai frumos, cel mai îmbucurător și cel mai de preț, în lucrarea pământului.

*

Iubiților! Nu peste mult, în luna aceasta, este anul de când s'a întâmplat la Serajevo, omorul atât de îngrozitor al fostului moștenitor de tron Francisc Ferdinand și a credincioasei Sale soții Sofia. După luarea știrii s'gduitoare de atunci, toți bănuiam, că aceea întâmplare 'ngrozitoare, va avea urmări grele și durere, presimțul și bănuiala s'a vădit de întemeiată prin erumperea războiului, care de atunci a încins în văpaia focului său mistuitor, aproape toate statele din aceasta parte de pământ. Azi în mijlocul și toiul războiului fiind, avem mai puțină nădejde de încheiere, decât ce aveam la începerea lui. Atunci ne îmbărbătam și mângăiam unii pe alții, că »pe toamnă«, »pe iarnă« se va găta! Mai apoi »pe Crăciun«, »pe Paști«, — »pe primăvară« — și așa mai departe... Acum iată-ne, a trecut și

toamna, a trecut și iarna, ba am ajuns și primăvara, lungind în acelaș chip nădejdea noastră, până când iată-ne ajunși în vară și războiul tot ține, nu perde din puterea sa, ci se întinde tot mai tare ca pârjolul, — rămânând pacea numai o dorință a noastră, dorința cea mai mare a tuturor.

Tăria noastră sufletească e mare, credința noastră în puterea armelor ostașilor noștri și încrederea noastră în modul superior de conducere, este până acum neclătită. Dar totuși, o durere și o întristare se strecură în inima noastră acum, când în pragul secerișului holdelor noastre, simțim, că oamenii noștri încă tot nu pot fi acasă, ba zilnic vedem cum trenurile din greu pufăind încă tot mai duc jerfe de sânge și de bani, duc oameni și hrană pe câmpul de luptă, aducându-ne în schimb mulțime de prizoneri și cu ei mulți răniți de ai noștri.

În lipsa oamenilor noștri, cu o încordare de puteri, cu chibzuită împărțeală și cu îndoită sârguință, ne-a ajutat D-zeu, că pământurile noastre, în partea cea mai mare, să fie muncite. Grija zilei de mâne, pentru pâinea cea de toate zilele, a mai deșteptat și înviorat pe bătrânii ce erau până acum mai slabi și mai scutiți de lucru, dând îmbolduri de hărnicie și femeilor și tinerilor noștri mai rămași pe acasă. Cu mângăiere și mulțumire vedem, că: »Pământul dă rodurile sale, ne miluește D-zeu, D-zeul nostru«. (Ps.) Se aude că în multe părți din țară, e nădejde de un seceriș bogat. D-zeu e bun și darnic față de noi, — dar totuși ieșind printre holdele noastre, ne umple îngrijorarea și zicem cu Domnul Isus Hristos: »Iată secerișul e mult, iar lucrătorii puțini«.

Oamenii vostri cu bratele lor vânjoase sunt departe, în alte hotare, pe locuri străine, unde și ei sunt duși la seceriș, dar vai! de secerișul lor! Ei nu vor seceră spice frumoase de grâu, ci vor tăia vieți de oameni, vrășmași ai țării noastre.

D-zeu, cu adevărat, poartă grije de noi. Voi iubiților, cari vă ocupați mai vărtos cu lucrarea pământului, cu plugăritul, știți bine, la câte primejdii sunt espuse sămănăturile noastre, până la vremea de a putea adună rodurile. Voi știți mai

bine cât trebuie să munciți, din zori de ziuă până în apus de soare; cât trebuie să vă gândiți și să vă rugați lui D-zeu și 'n așternuturile voastre, până când vine secerișul și pâinea cea nouă. Și iată că bunul D-zeu și între împrejurările grele prin cari trăim, ne învrednicește, ca cu nădejde mare să ajungem secerișul. »*Ridicați ochii vostri și priviți ogoarele, că sunt deja albe și gata de seceriș*«. (Ioan IV. 35).

Pătrunși de simțul recunoștinței față de D-zeu, din adâncul inimii să-i aducem laudă și mulțumită, că în fața uneltirilor vrășmașilor noștri, de a ne strâmtori cu foamea — D-zeu ne va da cele trebuincioase pentru hrănirea noastră și a ostașilor noștri, care *dar dela D-zeu* încă trebuie socotit ca un mijloc tare, pentru ducerea la sfârșit bun al războiului. De aceea iubiților, văzând noi, că »secerișul e mult, iar lucrătorii puțini«, toți să fim cuprinși de nizuința nemărginită, ca lucrările noastre, *dar mai ales secerișul*, să fie făcute la vreme, pentru a nu rămâneă zădarnică truda și ostăneala de până acum și pentru a nu lăsa neprețuită binecuvântarea lui D-zeu, ce ni-o întinde din mână. Sa darnică prin secerișul de acum.

Știm că mii și milioane de oameni sunt duși pe câmpul de luptă, dintre cari, unii fac servicii afară din țară, alții aici în lăuntrul țării; alții vor zăcea, cine știe, prin care spitale străine și mulți și de aceia, a căror trupuri sdrohite de focul războiului, sunt așezate în pământul afurisit al Galileiei, ori printre stâncile pustii ale Carpaților. Lipsa acestor oameni ai noștri, fără îndoială, va fi simțită în vara aceasta, — și mai ales acum în dricul secerișului. De aceea cuvintele Mântuitorului: *secerișul e mult, iar lucrătorii puțini*, ni se potrivesc de minune, nu numai în înțeles duhovnicesc, ci și din cuvânt în cuvânt, după litera scripturii. Vor gândi unii poate, că lucrători vor veni și din alte părți, dar nu prea, căci azi nu mai sunt oameni lucrători de prisos decât numai ciungii și ologii, cari și ei s'ar simți cu mult mai fericiți dacă ar putea lucra. Iar gândul că lucrările se vor putea face și cu prinsoneri, să nu amăgească pe nici un gospodar, căci deși statul își dă toată silința pentru a stă în ajutorul proprietarilor, — spuneți iubiților! oare acei străini, cari nu cunosc pământul nostru, nu cunosc datinile, limba și graiul nostru, oare aceia cu munca lor făcută de-a săla, sub paza baionetului, poate oare să suplinească munca brațelor noastre de care ne-a lipsit războiul? Nu, de aceea să nu se razime nici unul dintre noi pe munca lucrătorilor de felul acestora, ci noi de noi, îmbărbătându-ne și ajutându-ne reciproc, să sârguim a duce la bun rezultat secerișul nostru, pentru a nu ajunge foametea, în

care ar vrea dușmanii să ne alunge. Vă reamintesc și acum sfaturile înțelepte, ce ni le-a trimis bunul nostru episcop, la începerea lucrărilor de primăvară: Folosiți înțelepciunea, tăria și puterea bărbăției voastre spre a duce secerișul la bun sfârșit; îndemnați tânării la lucru cinstit și să nu perdeți din vedere, că trăim atari zile, când cel sanătos și harnic de lucru, dar lenes, nu numai nu va mânca ca și în trecut, ci va fi și pedepsit, întocmai ca și aceia cari cheltuiesc fără cumpăt câștigul lor. *Precum pasărea e făcută spre sburat, așa și omul e făcut spre lucru și spre viață obositoare* (Iov 25. 7). Femei, prețuiți ajutoarele primite de după zilele amare ale bărbaților vostri; respățițile cu hărnicie prin lucrul vostru afară la câmp, acum în vremea secerișului, pentru că cu cât vom putea adună mai multe roduri, pentru noi și ostașii noștri, cu atât mai de grabă vor putea ajunge la sfârșit bun și ostașii noștri și se vor întoarce mai iute la casele lor părăsite de atâtea luni. *Lucrați și vă rugați*, pentru pâinea cea de toate zilele și pentru mântuirea feciorilor noștri! Fiecare să lucreze, cu gândul că lucrează pentru binele aceluia ce-l are dus de acasă. *Fiiți statornici în rugăciune!* (Col. IV. 2). Fiiți statornici și în lucrare! Femei, lucrați pentru bărbații și fiii vostri; feciori și fete, lucrați pentru frații vostri. Și D-zeu îi va păzi pe ei, dacă și noi vom face tot ce putem, pentru ei și pentru țară. O, ce bucurie nespūsă am avea dacă s'ar împlini și pentru noi nădejdea psalmistului: »*Cei ce sămână în austru cu lacrimi dumnezeiești, seceră-vor cu bucurie spice, pururea de hrana vieții*« (Antif. gl. 3). Noi iubiților, în adevăr, putem zice, că cu lacrimi am sămănat, pentru că în vremea aceea, războiul se începuse; tunurile bubuiau în văzduh, la răsărit și la meazăzi, întocmai ca la miazănoapte; întristați și amăriți, de mulțori *cu lacrimi* s'a aruncat sămânța voastră. Și deși bunul D-zeu, așa a voit să nu putem nici seceră cu mai multă bucurie, — totuși ne-a întărit în răbdarea noastră, de a ne ști plecă sub mână. Sa cea tare, — dându-ne și nouă din duhul sf. evangelist Luca, ce zice: *Intru răbdarea voastră veți mântui sufletele voastre* (XXI. 19).

Nici nu se va reîntoarce bucuria între voi, până când părinții, frații, fiii și pretenii duși — se vor întoarce, ca aici pe pământurile noastre să împreune cu noi, doinele frumoase cu cântecele vitejiilor trăite de ei. Atunci, doinele vor plânge — horile vor râde și din îmbrățișarea lor va străluci norocul nostru al tuturor, după zisa poetului. Bucuria noastră de apoi, va fi mai mare ca întristarea de odată!

*

E bine iubiților, ca sufletele năcăjite să le mai înviorăm cu florile nădejdi de mai bine.

Nainte însă de a ajunge la o stare mai bună, avem să facem secerișul. Cum va fi secerișul nostru, așa va fi și roada nădejilor noastre. O, iubitorilor, vorbind despre seceriș, gândul meu este nu numai la secerișul de acasă, ci cugetul meu zboară departe la secerișul în care stau cei îndepărtați ai noștri. *Infricoșat seceriș au ei!* Ei muncesc între bubuitul de tunuri, între trăsnetele de șrapnele, în ploaia de gloanțe; în loc de coasă cu sulifa, în loc de secere cu baioneta; în loc de apă — au sânge; în loc de spice: viață de om; în loc de hore gemete. Ce groaznică vedenie! Ostașii noștri seceră, taie, dar naintea lor nu stau spice ce s'ar plecă supus naintea coasei, — ci stau șiruri întregi de vieți, dese ca firile de iarbă, cari se îndoie, cad, și iarăși se ridică slăbind puterile și storcând sudori de sânge din ai noștri... Iar la o parte râde moartea, cu coasa ei în mână gata, ascuțită de secerișul ei bogat.

Nu deserați! Și până acum în multe ciocniri, secerat-au ostașii noștri prin vitejia lor, spicele laudei, cinstei, mării și admirației. Stors-au admirația și a celor ce nu-i cunoșteau — sau nu voiau să-i cunoască! *Pusa-i Doamne cunună de piatră scumpă pe capetele lor* (Ps.) Și dacă totuși nici așa nu pot găta cu secerișul greu al lor — trebuie să credem că și acolo la ei, ca aici acasă: *Secerișul este mult, iar lucrătorii puțini*. Suntem câți suntem, dar sunt mai mulți cei ce se luptă cu noi! Rugăciunea ne întărește: »*deci rugați pe Domnul secerișului, ca să deie lucrători la secerișul său*« (Luca X. 2). Pacinicul nostru împărat și rege încă se roagă, oftând împreună rugăciunea sa, cu cea de odinioară a împăratului David: Doamne, căci s'au înmulțit cei ce mă năcăjesc, mulți să scoală asupra mea. Nu mă voiu teme de mii de popoare, cari împrejur mă împresoară. Școală Dne, mântuiește-mă D-zeul meu!

Să rugăm și noi pe »Domnul oștirilor« să deie tărie brațelor ostașilor noștri, ca cu bărbăție vitejească să poată smulge *pacea pentru popoare*. Pacea, care va trimite pe fiecare la casa și familia sa. Atunci gura ni se va umplea de lauda Ta Doamne! Limba va vesti mărire și cinste. Ochii ni se vor înălța spre ceriu, aducând închinăciune de mulțumire Tie făcătorului nostru de bine. Amin.

Diosâg, iunie, 1915.

Zaharie Moga,
paroh.

Incassarea birului.

Vreau să tratez chestia aceasta mai mult din punct de vedere moral, decât material. Rămășița din vremile apuse, acest feliu de contribuție n'a fost nici când dat cu dragoste creștinească, ci totdeauna a stârnit resentimente, cari au contribuit a face pe preotul bi-

sericii noastre odios naintea creștinilor. Analele superiorității diecezane sunt pline de glasuri de nemulțumire din numeroase parohii de ale noastre din cauza eiectării pretinsă nedreaptă, ori din cauza felului de încassare a dării acesteia. Aflăm în aceste anale și de urme dureroase pentru biserica noastră, când parohienii, revoltați de o încassare mai bună, au căutat refugiu în sinul altei biserici, ori, cel puțin, spiritele agitate din aceasta cauză ani de-a lungul au ținut în neliniște multe parohii, dând lucru greu superiorității bisericești, împreună cu multe cheltuieli zădarnice și rumpând azi și mâne câte o rază din nimbul bisericii noastre dedicată prin toată organizația ei conservării neamului.

N'a făcut serviciu bun aceasta contribuție nici preotului, pentru că imposibilitatea unei încassări mai regulate n'a ridicat starea materială a acesteia, din contră, inconveniențele acestei încassări au mers pe socoteala autorității preotului, demn de o mai înaltă considerație pentru rolul eroic ce l'a implinit în lupta de existență a neamului românesc. Cu atât mai puțin serviciu a făcut bisericii din cauzele semnalate mai sus și tot mai puțin serviciu are să facă în aceste timpuri avansate, când instituțiile învechite apar ca tot atâtea anacronisme.

Nu căutăm acum, că cine poartă vina pentru aceste stări jignitoare, ci accentuăm că datoria tuturor ar fi, ca să scape preoțimea din acest impos, care mereu subsapă influința morală a preotului asupra parohienilor săi. În primul loc chemată este administrația noastră bisericească să caute și să afle mijloacele pentru sanare, cum îndrumată a fost prin concluzele congrsuale din urmă, apoi datorința au a-și da tot concursul toți intelectualii noștri, mulți dintre ei chiar fii de preoți. Unii își vor aduce aminte, cum tatăl lor mai bucuros ar fi abzis de un asemenea venit odios, dar n'a putut-o face, pentru că n'avea dreptul acesta. E un adevărat cal troian în biserica noastră, din cauza căruia între zidurile noastre ni-se sporesc dușmanii.

Va fi, poate, mare surprinderea, că acum am aflat prilej a vorbi de revendicări, când aproape toată lumea e plină de zăngănitul armelor; când meșteri mari cu șrapnele și granate desemează noua hartă a Europei bătrâne; când noi acasă avem datoria a purta altă luptă: a însufleți pe cei ce pornesc la războiu și a mângăia pe cei ce rămân acasă fără ajutor și fără pâine. Aceștia goi și flămânzi așteaptă secerișul ca pe Mesia, că se apropie anul de când n'au mai văzut pâinea pe masa lor. Ca cerbul setos din mijlocul pădurii seculare aleargă mamele ziua și noaptea după o bucată de pâine pe seama copilașilor nevinovați și nu mai dau de isvor, săcat acum cu totul. Dacă întreb pe acești mititei, răspund resignați, că n'au mâncat pâine de mai multe zile, ci hrăniți au fost cu cartofi și mângăiați cu speranța, că pâine va fi — după seceriș. Va fi greu acum ca să-și ia inima în dinți și să plece la încassarea birului, să ia pâinea din naintea copiilor cari cu atâta dor și sete o așteaptă și nu poate că nu sub osânda, că nu înțelege durerea și neajunsurile mari cari le îndură familiile de atâta amar de vreme? Nu mai puțin adevărat este însă, că nici preotul n'a avut și n'are soarte mai bună ca poporeniul lui, lipsa a bătut și la ușa lui, durerea și jalea a intrat și în casa lui, și când urecă amvonul să comunice îndrumările superiorității și mângăiere să aducă parohienilor intristați, cu mărgăritare de lacrimi în ochi își face datoria, pentru că departe pe creștetul Carpaților o modestă cruce vestește lupta supraomenească și moartea eroică a fiului preotului nostru... De aceeaș soarte pârtaș preo-

tul ca poporeni, cum dară să nu între mila în inima lui, când știut este și bine o știm cu toții, că act necuviincios săvârșim dacă conturbăm durerea și jalea altora. Vom cercă dară altă altă modalitate, ca aceasta pretenziune, altcum legală, a noastră să poată fi încassată.

Dacă îmi aduc bine aminte, în parlament ministrul prezident a făcut declarațiuni cu privire la recolta anului acestuia, din cari putem deduce, că aceasta nu va fi a noastră,* ci după toate probabilitățile recuirată va fi și aceasta neamănat după trierat. Vrând dară preotul încassarea în natură, anevoie va putea face aceasta, fiindcă numai dările publice și cele mai elementare trebuințe se pot detrage din recolta recuirată, dar nici decât pretenziunea preotului. Sunt de credința, că mai cu multă demnitate se va procede, dacă preoții nostri își vor face consemnarea pretenziunii socotită în bani, carea vidimată de protopresbiterul concernent va fi înaintată preturii, iar aceasta va dispune încassarea prin antistia comunală deodată cu încassarea dărilor publice. O soluție mai deamnă, mai pacinică a chestiei nu-mi pot închipul, carea ar fi mult ușurată, dacă superioritatea diecezană în acest senz ar da îndrumări preoțimei noastre și ar recercă forurile administrative civile. Noi, preoții, ne-am făcut și ne facem datorințele noastre patriotice, așteptăm prin urmare un ecuivalent dela aceste foruri dacă nici nu egal, dar cel puțin în chestii cari mult-puțin ne asigură dreptele și modestele noastre pretenziuni.

Să nu creadă nimeni că am alte gânduri prin aceasta propunere, decât ferirea preoțimei de știrbirea prestigiului și cruțarea parohienilor de cereri, fie chiar legale, dar nepotrivite în asemenea timpuri excepțional de viforoase.

Iancu Ștefănuț
preot.

Reformarea serviciului divin.

(Răsunet la o propunere).

Propunerea lansată de păr. econom, C. Nazarie din România, în privința reformării serviciului bisericesc, discutată în organele noastre bisericești, „Telegraful Român” și „Biserica și Școala”, e de natură a trezi interesul preoțimei noastre de pretutindeni; de aceea merită a fi discutată în cercuri largi, pe temeiul motivelor, ce ni-le ofere complexul ținuturilor locuite de credincioșii noștri.

Dar ori ce discuție în chestie aceasta, își depășește limitele atunci, când se abate dela baza așezământului și pierde din vedere scopul, pentru care ss. părinți au organizat serviciul divin al bisericii noastre, în forma prescrisă de tipic.

Ca unul, ce locuiesc într'un mediu de credincioși, în altă extremitate a României, mă aflu îndemnat a-mi da și eu părerile mele în chestiune, mănecând dela baza și scopul serviciului divin.

SS. Părinți conduși de zel înflăcărat pentru adorarea lui Dumnezeu și având în vedere trebuințele sufletesti ale credincioșilor, s'au conformat cuvintelor lui David din ps 118, 164, unde zice: „De șapte ori pe zi Te-am lăudat, Doamne”, și au satorit pe lângă st. liturgie 7 laude, pentru timpul zilei și al nopți. Iar ca participarea creștinilor la aceste laude să fie posibilă, au hotărât, ca aceste laude să se despartă în trei grupe: rugăciunea de seara, de dimineața și de mea-

zăzi. Rugăciunea mănecării sau Utrenia, asupra căreia p. Nazarie a provocat discuția, cuprinde rânduiala de miazănoapte, a mănecării și ora întâia.

Practica bisericească a dovedit, că pe locurile, unde au stăpânit împrejurări normale, iar rugăciunile s'au ținut la timp și cu cuvenita evlavie, punerea în practică a hotărârii ss. părinți, nu numai că n'au întâmpinat greutăți, ori să se fi făcut imposibilă, ci din contră, și preotului și credincioșilor, participarea la Utrenie li-s'a prefăcut în natură. Și nici preotul nu e împedecat a predica la st. liturgie, nici poporul nu află motiv de a rămânea acasă în timpul rugăciunii.

În comunele din ținutul Banatului, aceasta este practica. În obișnuința sa, după lucrul de peste săptămână, poporul ia parte la slujba mănecării ca să petreacă în cântări evlavioase de laudă către D-zeu și sfinții lui. Dar fără a-și ști da seamă de cea ce se petrece în suflet, cântările Utreniei îl transpun într'o lume a trecutului, bogat în fapte mărețe; el azistă la reprezentarea lucrărilor economiei divine din Test. V., cari ne-au adus darul mântuirii și speranța unei vieți veșnice. Și așa aflăm explicabilă atragerea creștinilor la slujba mănecării. Dar mai constat, că femeile, pe cari pregătirea prânzului le rețin dela st. liturgie, iau parte la Utrenie, în deosebi. Ele vin ca mironosițele, și numai ce-și depun jertfa pe altar, se îndepartă.

Cetitorii acestei reviste cunosc propunerea părintelui Nazarie. Deci întreb: ce s'ar alege de acești credincioși, obișnuși cu rugăciunea de dimineața, când s'ar reclude la rugăciunea de seara? Și ce rost ar avea acest serviciu, atât de frumos, dacă s'ar săvârși în preseara zilei, când poporul e la lucru și nu poate participa la rugăciune? Ce rost ar avea, seara, cântarea sfetilnei, a laudelor și a doxologiei, prin cari se laudă lumina zilei, ce acum începe, ca închipuire a luminei lui Hristos, cu carea învins lumea?!

Partea propunerii, care cere să se cetească piesele de cântat, ar avea loc, fără îndială, pentru cazul, când Utrenia s'ar săvârși în preseara zilei, căci și așa atunci nu are pe cine să mângăie, să edifice și să înalte sufletește, în lipsă de credincioși. Credincioșilor, însă, piesele de cântat trebuiesc cântate și nu cetite, căci farmecul melodiilor nu se poate înlocui, niciodată, cu cetiri sarbede și reci.

Afirmarea, că sunt locuri, unde credincioșii nu iau parte la rugăciunea mănecării, formează a excepție dela regulă. Aceasta nu va putea servi de motiv suficient, ca să se modifice așezământul, întemeiat pe natura lucrurilor și consfințit de tradițiunea veacurilor. Deci, ceice sprijinesc propunerea p. Nazarie, nu-și dau seamă nici de baza, pe care au așezat ss. părinți cultul nostru divin, nici de scopul ce l-au urmărit prin organizarea lui. Biserica ortodoxă însă, caracteristică prin spiritul său conservativ, nu va putea introduce a astfel de reformă.

Felul cum e întocmit serviciul de dimineața ca cuprins, forma ceremoniei precum și varietatea cântărilor, servesc de un mijloc puternic pentru deșteptarea și întărirea sentimentului religios.

În raport cu războiul actual, un incident de o duioșie mișcătoare, ce nu de mult a avut loc în biserica parohiei mele, probează evident măreția și puterea edificatoare, ce o are cultul nostru divin asupra credincioșilor. Și observ, că e vorba tocmai de serviciul de dimineața.

Soldatul A. după 8 luni întregi, petrecute în campanie, fără întrerupere, s'a îmbolnăvit, și ca convalescent a venit în concediu, pe sârbătoarea Rosaliilor,

* A și apărut ordinațiunea de requirare. Red.

acasă. Absolvase el, la timpul său, școala elementară și a crescut cu laptele creștinătății, cercetând regulat casa Domnului. Și acum, după așa lung timp, în care nici nu mai văzuse biserică, în ziua Rosaliilor la serviciul de dimineața, se află și el în biserică. Când săvârșiam eu oleoungerea, în rând cu tatăl său, se prezintă și el înaintea icoanei. Iar în timpul închinării și al sărutării, șiroaie de lacrimi îi inundară fața și—plângea, plângea, în hohot. Am plâns și eu văzându-l și au plâns și alții, în fața duiosului scene. Iar la fine, l-am întrebat, că de ce a plâns? Și mi-a răspuns: „De fericire.“ Da, de fericirea, ca i-a inspirat-o măreția cultului, după timp atât de lung și plin de zbucium. Eu însă lacrimasem de mândrie, că cultul nostru e în stare să ferească, pe cei ce iau parte la el.

Poate, nici nu-ar trebui să accentuez, că hotărâtor este felul, cum se săvârșesc toate actele. În acest punct intimpinăm multe deosebiri, după ținuturi și localități. Nu de mult, tocmai, un învățător ardelean, din părțile Abrudului, care încă luase parte la război, și înbolnăvindu-se, convalescent, cu învățătorul meu, de aceeaș soarte, ne-a cercetat pe zi de Duminecă și a luat parte la serviciul divin. La fine l-am întrebat: cum i-a plăcut rândul nostru din biserică? „Foarte bine“—a răspuns. „Mai ales ordinea exemplară, în care sa prezintă creștinii și chiar și pruncii, tot câte doi, la sărutarea icoanei și felul cum își fac închinăciunea. La noi merg, cum le vine, câte unul.“ Relevez faptul acesta, nu ca un merit al meu, bine înțeles, ci ca un uz local.

Deci eu susțin, că unde să lucră, în biserică, pe șterpelite,—vorba pâr. Dr. Stanciu, acolo ori ce reformă, e iuzorie. Noi însă, nu avem trebuință de reformă, ci de uniformitate, în săvârșirea actelor cultului divin.

Încă pentru lungimea serviciilor, ca să avem timp și pentru predică, mai ales când obvin și funcțiuni extraordinare, preoții se ajută cu licența tipiconală: „cum vrea cel mai mare.“ Atunci au loc prescurtările.

De încheiere constat, că reforma propusă de părintele econom Nazarie, nu ar servi la întărirea, ci la slăbirea bisericii. Ateistul, Max Nordau, când condamnă ceremoniile bisericesti cere, ca poporului să i-se oferească ocaziuni de cântări și muzică. Va să zică: o hramă sufletească, streină de religioasă. Deci, cine nu observă, că renunțarea noastră, de bună voie, la o parte din cea mai valoroasă hrană a sufletului nostru, e alunecare spre povârniș?!
Nicolae Crișmariu

Școala activă.

(Urmare)

Contribuția claselor culte întru răspândirea culturii tehnice și intelectuale.

Fără îndoială, că starea înaintată în cultură și civilizație în care ne aflăm astăzi este productul muncii tehnice și intelectuale a nenumăratelor generațiuni apuse în decursul veacurilor, la care contribuție nobilă a stat în frunte clasele inteligente, clasele conducătoare, reprezentate prin bărbații geniali ridicați din sânul său cari au format adevărată epocă și cărora s'au conformat viața incetului cu incetului și clasele de jos, așa, ca razele luminei și a civilizației s'au revărsat peste toate clasele sociale de o potrivă. De aici se naște necesi-

tatea imperioasă cu deosebire a factorilor de educație, ca aceștia să aibă un zel nețărmurit, o dragoste înfocată pentru lucru, pentru că numai acela poate cu succes să predisună pe cineva spre activitate, care însuși e pătruns și are dragoste față de aceia. Din aceste motive și vedem, că oamenii cu adevărați culti sunt totodată iubitori de muncă și ne putem ușor convinge, că la cultura și starea socială de care se bucură, au ajuns numai prin muncă și activitate neobosită.

Importanța muncii în viața popoarelor.

Dacă idealul pe care îl urmărește omenirea este munca, de aici reiese în mod evident și importanța acesteia în viața popoarelor, ca prima condiție pentru susținerea, perpetuarea și dezvoltarea bunurilor materiale, culturale și morale moștenite. Istoria, cât și experiența de toate zilele ne arată că atât omul, cât și poporul sărguincios, muncitor și cruțător umblă cu fruntea ridicată, e independent atât materialmente, cât și moralmente. Din contră cel leneș, care incunjură lucrul, se îndatorează, umblă cu fruntea aplecată, e pururea umilit și ajunge în poziție atârătoare față de alții.

Aceasta este o lege morală și eternă după care se conduce și la care sunt supuși toți oamenii și toate popoarele din lume. Celce nu i-se supune, în mod fatal cade înfrânt de puterea acestei legi, care nu cruță pe nimeci. De aceea și vedem, că popoarele convinse pe deplin de însemnătatea muncii, se întrec în diligență. Și se poate susține cu drept cuvânt, că cu cât un popor are mai mare dispoziție, rigoare și tenacitate spre a desvoltă o muncă cât mai intensivă, cât mai rațională și cât mai efectivă, cu atât și viitorul îi este mai asigurat în concertul celorlalte genții și popoare.

I. Stanca.

(Va urmă).

Îngrijirea soldatului în războiu.

S'a constatat mereu că învoirea ce o produce alcoolul la oboseli, mai ales la urcarea pe munți, marșuri forțate etc., nu durează decât un timp scurt și e urmat adeseori de o scădere a puterii și energiei voluntare. Tot așa s'a dovedit prin experiențe la școlari, meseriași, etc., că puterea de a percepțiune poate fi diminuată, rezistența și activitatea intelectuală micșorate prin consumarea alcoolului. Și noi nu spunem aici nimic de alte neajunsuri ale consumării alcoolului și mai ales ale exceselor alcoolice.

S'ar putea să trecem cu vedere faptul că soldații au voie să ia o gură de alcool în anumite împrejurări prevăzute de regulamentul sanitar, dar trebuie să se aibă în vedere că trimiterea regulată de alcool, necontrolat ca cantitate și calitate, care se predă direct soldaților ca daruri, se deschid mari porțile abuzurilor și urmările pot fi regretabile atât pentru soldații izolați, cât și pentru o parte a trupelor.

Mai e locul să spunem că multe cazuri de sleire a puterilor nu trebuie atribuite oboselilor enorme și cel puțin o parte trebuie pusă pe seama unei consumări excesive a alcoolului.

* * *

Se vorbește mult de păstrarea căldurii corporale în timpul războiului. Într'un articol scris de un autor competent se vorbește de cele trei izvoare principale ale căldurii trupesti; în primul rând consumare sufici-

entă de materii combustibile în mâncare, mi ales sub forma de *corpuri grase*, căci e cunoscut că popoarele polare consumă multă grăsime. Intre darurile amoroase ar fi bine să figureze cârnuri conservate puțin sărate, ca: slănină, șuncă, cârnați, conserve de carne, apoi mai ales unt, untură, margarină de frișcă, Palmona și altele. Apoi se mai observă:

„Trebuie să se înlătore cu asprime consumul rachiului pentru toți soldații cari sunt supuși unul frig mare. Încălzirea artificială a corpului produsă de consumarea alcoolului în cantități mai mari produce, după repede a lui evaporare, o deprisiune puternică a întregii energii vitale și această moleșire a funcțiilor vitale e cea mai mare primejdie de degerare.

Al doilea mijloc de încălzire a corpului e *îmbrăcăminte* suficientă și potrivită, mai ales învelirea urechilor, mânilor și picioarelor, al treilea izvor de căldură: *circulația puternică a sângelui*.

Acolo unde lipsește mișcarea, ca în avantaposturi, în tranșee, șar putea uză ca un ajutor unele mijloace loçiiitoare, ca exerciții de respirație și exerciții de gimnastică. Se mai atrage atenția asupra importanței unei inspirațiuni și aspirațiuni puternice, liniștite și adânci. Nu se vorbește de efectul bun al unor băuturi calde ca: ceaiul, cafeaua, cacao, supă de carne, etc., cari fac servicii excelente, căci se presupune că aceasta se înțelege dela sine.

Cu privire la *uzul medical al alcoolului* în campanie, care, după opinia publică, are un rol important, Prof. Dr. Schwalbe a scrii următoarele:

Intrebuințarea alcooliceilor ca doctorie contra răcelilor, disenteriei, și aitor boale trebuie socotită un caz particular și rezervată numai hotărârii și supravegherii superiorilor.

De altfel ar fi greu să se dovedească necesitatea sau folosul covârșitor al romului — care se consumă ușor în formă de grog — la răceli, disenterii, etc.,

Contra răcelilor servește tot așa de bine orice băutură fierbinte; un ceai simplu se recomandă foarte mult. La disenterii — dacă e nevoie să se întrebuințeze alcool — tratamentul se poate face mult mai bine cu un vin roșu care se poate căpăta ușor, tot așa de bine ca și cu spiritoase tari. Mult mai eficace ar fi vinul de afine, cafeaua de ghindă, cacao de ghindă. Astfel că darurile în alcool atât de iubite în popor nu mai au nici un rost de a exista.

Pentru combaterea epidemiilor în război trebuie luate pe lângă măsurile obrșnuite de pază și acele cari tind la mărirea puterii de rezistență a individului și cari merită toată atențiunea noastră.

O influență pernicioasă are împărțirea de băuturi spirtuoase soldaților. Activitatea lor e micșorată, iar disciplina și ordinea cari nu sunt nimănu mai necesare și nu șed mai bine decât soldatului în țară dușmană, suferă mult sub influența alcoolului. Sunt demne de toată lauda și merită concursul tuturor măsurile luate în această privință de administrația armatei germane.

Aici mai trebuie să atragem atenția tuturor asupra părerii unor profesori eminenti în chestia alcoolului ca preventiv de boale infecțioase. Așa, de exemplu, Prof. Dr. Ewald, dela universitatea din Berlin, spune că nici nu poate fi vorba de un efect bun al alcoolului la boale infecțioase. Alcoolul, indiferent de cantitate, nu poate fi întrebuințat la boale infecțioase, acute sau cronice, ca un remediu bactericid.

Alcoolul și disenteria în războiu.

Mai sunt mulți din aceia cari cred că vinul și rachiurile sunt un excelent mijloc preventiv contra disenteriei. Pentru a combate această credință președintele societății medicilor abstinenți din Germania, dr. Holtscher s'a adresat unuia din cei mai buni cunosători ai boalelor epidemice, profesor dr. G. Jürgens, cu rugăminte de a adună într'o scriere pe înțelesul tuturor experințele și părerile lui despre profilaxia disenteriei. Profesorul Jürgens a răspuns acestei dorințe. În studiul său „Despre disenteria, natura și combaterea ei“ el scrie:

Disenteria e o boală infecțioasă acută înclinată la extindere epidemică; ea se dezvoltă în urma unei contagiani bacterice combinată cu condițiuni de traiu neobișnuit de proaste și o vieță nesănătoasă. Fără bacili de disenterie nu există disenterie, dar numai infecțiunea bacterică nu e suficientă pentru propagarea unei epidemii, căci cazuri izolate de disenterie se observă în orice timp, ele sunt desigur cauzate de o răspândire de microbi în împrejurimea imediată; dar cu toată această împrăștiare a microbnului nu duc la molime câtă vreme lipsesc condițiunile epidemiologice necesare. Tocmai aceasta e particularitatea disenteriei, că ea nu se poate agăța de un popor sănătos, dar poate ajunge la o mărime îrspăimântătoare, când condițiunile locale și trainul persoanelor sunt nesănătoase.

Astfel de condițiuni sunt create tocmai de război — localități suprapopulate, locuri de bivouacare, lipsa de privați, mâncare neobișnuită și neregulată, consumarea neregulată de lichide, răcelile, deranjarea stomacului — toți factori cari, dată fiind prezența bacililor desintetrici, pot duce la îmbolnăviri în masse.

Pentru combaterea epidemiei va fi deci nevoie de a izola turma de bacili și de e cu puțință de a-i nimici, apoi să se lucreze în direcția ca soldatul să se îngrijască singur de propria lui persoană și să înfrunte primejdiile pe cari le aduce cu sinne condițiunile noi de traiu, nevoia și lipsurile din vremea de război. Aceste măsuri de pază personale constau în evitarea tuturor relexor cari favorizează dezvoltarea disenteriei. Ele se referă, pe lângă grija de îmbrăcăminte caldă apropiată, la evitarea răcelii pântecelui, la grija de curățenie, mai ales la hrană.

Hrana obișnuită din campanie e astfel combinată că ea e foarte îndestulătoare pentru nutrirea soldatului deprins cu obselile. Dar o oarecare uniformitate în mâncare, neregularitatea meselor, graba și neliniștea din timpul mâncatului nu pot fi evitate și trebuie să fie suportate. Totuș soldatul poate reduce curând la la omăsura mică deranjările produs din astă pricină și adeseaori le poate înlătura cu totul dacă în această neregularitate aduce oarecari ordine și se deprinde cu cu încetul cu acest trai nou, neobișnuit, și nu în totdeauna nemerit. Odată ce el s'a deprins și aparatul digestiv se adaptează foarte iute acestei forme de nutrire și atunci nimic nu e mai rău decât de a se întoarce iarăș la prima ocazie ce se oferă la vechile obiceiuri și mai ales la mâncarea peste măsură a lucrurilor cu cari eră învățat înainte.

Atunci trecerea bruscă la hrană foarte grasă (slănină și osanză) sau mâncarea prea multă de struguri, prune sau altfel de fructe poate vătămă deodată.

Pe vreme obișnuită se poate că și trecerea de măsură în mâncare să nu strice; dar pe câmp e adeseaori suficient numai o cantitate mică pentru a aduce deranjări în digestie, pentru că intestinul nu e obișnuit. Nici schimbările în consumarea de lichide nu

sunt fără importanță. Soldatul nu poate trăi fără cafea; dar e nevoie să atragem atenția că cafeaua nu trebuie consumată în orice cantități și la orice timp. Și aici se recomandă regularitate și se poate obține foarte lesne la băutul cafelei. Dacă în loc de cafea să bea ceai, aceasta desigur că nu e un rău; e însă foarte periculos, dacă rumul ce se dă uneori la ceai face să se introducă iarăși alcoolul ca băutură zilnică. Desigur că alcoolul rămâne o băutură bună și neprimejdioasă, dacă e gustat la anumite prilejuri în cantități mici; dar la război soldatul trebuie să evite alcoolul chiar din simplul motiv că e o băutură de petrecere și în nici un caz un remediu, care să folosească la disenterie ori să păzească de această boală.

Cine e deprins cu vinul poate să-l bea și pe câmpul de luptă, prin aceasta însă nu se apară în nici un caz de disenterie sau de alte boli infecțioase și face ceva de neiertat dacă silește pe camarazi să accepte obiceiurile și părerile sale, căci alcoolul nu poate nici de cum să micșoreze pericolul boalelor. Iar ceea ce nu aduce folos e în cazul cel mai bun indiferent, dar în împrejurările schimbătoare ale războiului și cu primejdia amenințătoare a epidemiilor poate să devină uneori fatal.

Prof. Dr. G. Jürgens.

CRONICA.

Preț redus pe tren. Părinții, copiii și soțiile soldaților de prin spitale — dacă direcția spitalului permite vizitarea bolnavilor — pot călători cu preț de jumătate, dacă drumul pe linia ferată e cel puțin de 50 km.

Interdicția băuturilor alcoolice, mântuirea familiilor de muncitori. — În Silezia, încă dela începutul războiului, s'a interzis cu desăvârșire băuturile alcoolice. Ziarul *Oberschlesische Wanderer* a primit numeroase scrisori cari arată ce efect binecuvântat a avut aceasta și cât de apreciată mai ales de femei e această măsură. Sunt scrisori înduioșătoare dela neveste de lucrători cari își exprimă recunoștința în cuvinte simple dar inimoase. Una din aceste scrisori sună astfel: *Domnule notar! Vă mulțimesc mult și din toată inima; nu știu cum să vă mulțumim d-voastră și celorlalti domni cari au făcut cu bărbații să nu mai capete rachiu. Numai de ar fi totdeauna așa! Dumnezeu va da tot binele boierilor cari au făcut să se închidă cărciumile, căci în fiecare zi ne rugăm bunului Dumnezeu în biserică, la Sfânta Liturghie, pentru ei cari ne-au adus liniștea în casă și câteva mărci mai mult la luarea lefii. Numai de n'ar mai fi nici berea!*

Alcoolul, răniții și convalescenții de război. — Pornită din intențiuni bune, dar nu sănătoase, așa zisa cinstire cu paharul a soldaților răniți sau bolnavi cari se întorc de pe câmpul de luptă, e rea, adânc vătămătoare prin efectele ei dezastruoase tocmai pentru militarul a cărui întoarce ne bucură ori ne înduioșează. Viteazul venit în concediu la oraș e cinstit de nenumărate ori de prieteni, cunoscuți sau alți consumatori din cărciumă. Aceasta duce lesne și adesea ori la beție, o stare care pe vremurile astea grave necinstește în doii uniforma. Prelungirea nepermisă a concediului, excese și pedepse erau adesea urmările naturale ale acestor cinstiri. În caz de răniri e de adăugat că vindecarea și însănătoșirea nu sunt grăbite prin consu-

marea nesocotită și neconținută a alcoolului, ci numai îngreuiate și încetinte, căci pe lângă toate celelalte efecte dăunătoare ale sale alcoolul mai e recunoscut ca cel mai activ element de descompunere a sângelui. E astfel clar că așa zisa cinstire strică soldatului în toate privințele; cei cari îl tratează de sigur cu nu socotesc urmările dărnicii lor nelimitate Cumpătarea în toate direcțiile ar fi o mai mare binefacere pentru cei invitați. Într'adevăr, s'ar găsi multe căi de a procura în alt chip plăcere vitejilor luptători. Ar fi bine să se țină seama de aceasta pentru binele Patriei și în interesul însuși al celor pe cari voim să-i cinstim.

Hrana populației în vreme de război. — Berea, rachiul, vinul, mustul fermentat din fructe sunt de prios și în majoritatea cazurilor dăunătoare. Ele nu hrănesc și o pierdere mare că $\frac{1}{15}$ din toate fructele din livezi se sustrag la scopurile nutritive prin prefacerea lor în băuturi alcoolice. Cantitatea nestricată a acestor alimente ar putea să fie cu grije preparată și să servească tim de săptămâni îndelungate la hrana poporului. Apă bună potabilă, lapte, cafea de orz, musturi naturale de fructe, ceaiu de tei le poate ține loc. Cacao și ciocolata au oarecare valoare nutritivă, dar au și substanțe cari vatămă sănătatea, ca și cafeaua și ceaiul (dar acestea sunt aproape de neglijat în efectele lor din punct de vedere al sănătății poporului). Dulciurile sunt scumpe și vătămătoare. Intre acestea nu trebuie socotite fructele și nucile, cari sunt foarte hrănitoare.

Măsuri severe contra vânzării rachiului în Germania. — O ordonanță a comandamentului celei de 7-a circumscripții militare din Germania interzice vinderea rachiului Dumineca și Lunea, sărbătorile și a doua zi de sărbătoare. În celelate zile vânzare e permisă numai dela 11 a. m. până la orele 7 seara și vânzarea trebuie să se facă numai pentru consumarea imediată pe loc, numai pe bani și nu prin automate. Tot așa e oprită vânzarea de rachiu de orice fel și de orice preț, deci și a romului, cognacului, licherului, etc. și sunt numai unele excepții foarte restrânse. Autoritatea militară așteaptă ca bunul simț al populației să-i dea tot concursul la aplicarea acestor ordonanțe folositoare mulțimii. O ordonanță a comandantului superior din Marken merge și mai departe: cu începere dela 19 Februarie s'a oprit în orașul Berlin și în provincia Brandenburg orice vânzare de rachiu, de spirituoase similare ori băuturi prepartate din rachiu la militari în uniformă, în orice cărciumă ori restaurant.

Concurse.

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoarești din Șepruş (Seprös) se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. În bani gata 1000 coroane.
2. 8 jughere pământ cu drept de pășunat, a cărui venit, după detragerea dării care are a o suportă alesul, face 200 cor.
3. Locuință cu grădină.
4. Spese de conferințe și scripturistică 40 cor.
5. Dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor.

Cel ales are a conduce strana fără alta remunerațiune și a conduce elevii la s. biserică în toate duminicile și sărbătorile.

Pentru orientare, comitetul parohial aduce la cunoștința celor interesați, că întregirea salariului conform legilor existente se va cere dela stat. Recursele ajustate cu documentele recerute precum și cu atestatele despre eventualul serviciu prestat deja, sunt a se înainta P. O. oficiu protopopesc din Boroșineu, iară reflectanții vor avea a se prezenta în vre-o duminică ori sărbătoare în sfta biserică din Șepreuş (Seprös) pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Dat în ședința com. par. gr. ort. rom. la 26 april (9 maiu) 1915.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia* ppresbiter insp. școl.

—□—

3—3

Pe baza concluzului Nr. 2254/1915 a Venerabilului Consistor diecezan, se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante din **Groși** (Garassa) cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios, pe lângă următoarele condițiuni:

1. O sesiune parohială, parte la deal, parte șes, o parte arătură, iar alta parte fânaț.

2. Casa parohială, constătătoare din 2 odăi și cuină și grădină de legume.

3. Sotelele legale

4. Birul legal.

Alesul va suportă singur toate dările publice după venitul parohial.

Parohia este de clasa a II-a, dar întrucât nu s'ar prezenta recurenți evalificați pentru această clasă, se admit și recurenți cu clasificație pentru parohii de clasa a III-a.

Recursele, adresate comitetului parohial din Groși, ajustate regulamentar, sunt a se substerne Prea On Oficiu protoprezbitalar gr.-or român din Mariaradna. Reflectanții vor avea a se prezenta în sfânta biserică din loc spre a-și arăta desteritatea în rituale și oratorie.

Groși (Garassa) din ședința comitetului parohial ținută la 19 aprilie 2 (maiu) 1915.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu*, protopresbiterul Radanei.

—□—

3—3

Pentru întregirea postului de paroh de clasa I. din **Belinț**, devenit vacant prin moartea preotului Georgiu Babric, să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala” din Arad. Emolumentele împrunate cu acest post sunt:

1. Uzufuctul sesiei parohiale folosită de răposatul preot George Babric.

2. Stolele legale.

3. Eventuala întregire dela stat.

Alesul va avea să poarte dările publice și eivalentul după sesia ce o beneficiază.

Doritorii de a reflecta la acest post, trebuie să aibă evalificație pentru parohii de clasa I. și în termenul concursual, să se prezenteze într'o Duminică, sau

într'o sărbătoare, în sfânta biserică din Belinț, (Belence. Temes megye) spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic și în oratorie, eventual în serviciul dumnezeesc.

Întru cât a mai funcționat undeva ca preot, are să producă atestat de conduită dela respectivul șef tractual.

Alesul este obligat să catichizeze la școalele noastre din loc, fără altă remunerație.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb* protopresbiter.

—□—

3—3

CARȚI BISERICEȘTI CU LITERE LATINE :

Penticostarul, leg. în piele roșie	14.—
Cazania	14.—
Molitvelnicul	14.—
Triodul cu strajnicul . .	27.—
Octoichul mare	27.—
Mineile 12 vol. pe 12 luni leg. în piele	186.—
Apostol	11·50
Evangelia, cu litere latine	25.—

De vânzare la:

Librăria Diecezană, Arad.

Librăria diecezană din Arad are depozit bogat în cărți și recvizite bisericesti (potire, disc, ste-luță, cruci, candel, ripizi, cădelnițe, prăznicare) prapori și ornate. Execută și reperaturi. Cereți catalog.